

OBSAH

Předmluva	9
Úvod	11
I. Dynamika hmotného bodu	
A. Základní pojmy	15
Otázky a úlohy	17
B. Pohyby	17
1. Pohyb rovnoměrný	17
a) Pohyb rovnoměrný přímočarý	17
b) Pohyb rovnoměrný křivočarý	21
Otázky a úlohy	22
c) Rovnoměrný rotační pohyb tělesa — Rovnoměrný pohyb bodu po kružnici	22
Otázky a úlohy	25
d) Převody	26
α) Jednoduchý převod	27
β) Složený převod	28
γ) Převod s vloženými koly	31
Otázky a úlohy	31
2. Pohyb nerovnoměrný	32
a) Pohyb nerovnoměrný přímočarý	32
α) Pohyb rovnoměrně zrychlený a zpžděný	32
β) Volný pád	40
γ) Svislý vrh vzhůru	42
Otázky a úlohy	42
b) Pohyb obecný	44
c) Pohyb rotační	50
Otázky a úlohy	54
3. Skládání a rozkládání pohybů	54
a) Úvod — Princip nezávislosti pohybů	54
b) Skládání a rozkládání pohybů rovnoměrných přímočarých	57
c) Skládání a rozkládání pohybů rovnoměrných křivočarých	59
d) Skládání a rozkládání pohybů přímočarých rovnoměrně zrychlených	60
e) Šikmý vrh	61
Otázky a úlohy	64
4. Pohyb absolutní, relativní a unášivý	66
Otázky a úlohy	71
C. Pohybové zákony	72
1. Newtonovy principy	72
a) První pohybový zákon: princip setrvačnosti	73
b) Druhý pohybový zákon	73
c) Třetí pohybový zákon: princip akce a reakce	78

Otázky a úlohy	79
2. Princip d'Alembertův	80
Otázky a úlohy	84
3. Impuls síly a hybnost	85
Otázky a úlohy	88
D. Mechanická práce, výkon, účinnost, mechanická energie	88
1. Mechanická práce	88
Otázky a úlohy	93
2. Výkon	93
3. Účinnost	96
Otázky a úlohy	97
4. Mechanická energie — Zákon o zachování energie	98
a) Energie potenciální neboli energie polohy	99
b) Energie kinetická (pohybová)	100
Otázky a úlohy	102

II. Statika

A. Základní pojmy	104
Otázky a úlohy	108
B. Skládání, rozkládání a rovnováha sil	109
1. Skládání, rozkládání a rovnováha sil v rovině	110
a) Síly působící v téže přímce	110
Otázky a úlohy	112
b) Různoběžné síly	113
Dvě různoběžné síly — Skládání sil	113
Rozkládání síly ve dvě složky	116
Otázky a úlohy	118
Několik různoběžných sil	120
Různoběžné síly, procházející jedním bodem	120
Různoběžné síly, neprocházející jedním bodem	124
Otázky a úlohy	126
c) Rovnoběžné síly	127
Dvě akční rovnoběžné protisměrné síly stejné velikosti — dvojice sil — Moment síly	127
Moment dvojice vzhledem k libovolnému bodu roviny dvojice	129
Skládání momentů	130
Dvě akční rovnoběžné protisměrné síly různé velikosti	132
Otázky a úlohy	136
Dvě akční rovnoběžné stejnosměrné síly	138
Několik rovnoběžných sil v rovině	143
Otázky a úlohy	148
Různoběžné síly neprotínající se v jednom bodě a působící na těleso otočné kolem stálé osy	149
Těleso podepřené na třech podporách	153
Otázky a úlohy	153
2. Skládání, rozkládání a rovnováha sil v prostoru	155
a) Síly protínající se v jednom bodě	155
b) Síly rovnoběžné	159
Otázky a úlohy	162

C. Prutové soustavy	163
Otázky a úlohy	174
D. Těžiště	176
1. Pojem a význam	176
2. Těžiště tyčí (čar)	178
a) Těžiště přímé tyče (úsečky)	178
b) Těžiště tyče tvaru kruhového oblouku	180
3. Těžiště desek a rovinných ploch (průřezů)	182
a) Těžiště obdélníku a kosodélníku	182
b) Těžiště trojúhelníku	182
c) Těžiště lichoběžníku	183
d) Těžiště kruhové výseče	185
e) Parabolický úsek	186
f) Těžiště složených ploch	186
4. Těžiště těles s proměnnými průřezy	188
a) Těžiště jehlanu a kužele	188
b) Těžiště kulové výseče	189
5. Těžiště složených těles	190
6. Guldinovy věty	193
a) Povrch rotačních těles	193
b) Objem rotačního tělesa	194
7. Stabilita těles	195
Otázky a úlohy	197
E. Tření	199
1. Tření smýkové	199
a) Základní pojmy — Význam tření	199
b) Součinitel smykového tření — Tření smykové (klouzavé)	200
c) Tření na nakloněné rovině	204
d) Tření v klínové drážce	205
e) Vzpříčení ve dvou vedeních	207
f) Tření čepové	210
g) Tření vláknové	215
Otázky a úlohy	223
2. Odpor při valení (valivé tření)	225
a) Základní pojmy	225
b) Pohyb vozu po vodorovné rovině	227
3. Tuhost lan a tření řetězů	229
Otázky a úlohy	231
F. Jednoduché stroje	232
Základní pojmy	232
1. Páka	233
2. Kolo na hřídeli (rumpál)	240
3. Kladky a kladkostroje	243
a) Kladka pevná	243
b) Kladka volná	246
c) Kladkostroj obecný	248
d) Kladkostroj diferenciální	251
Otázky a úlohy	253
4. Nakloněná rovina	256
Smýkání po nakloněné rovině	256

---

a) Síla P působí na těleso ve směru rovnoběžném se základnou nakloněné roviny	256
b) Síla P působí na těleso ve směru rovnoběžném s nakloněnou rovinou	257
c) Síla P působí v obecném směru	258
d) Valení po nakloněné rovině	262
e) Šroub	265
f) Klín	269
Klín s jednostranným úkosem	269
Klín s oboustranným úkosem	273
Otázky a úlohy	277